

Kaputa Júlia, Szabó Attila³⁵⁶

Identitás vagy sem? – Mikor védi az egyenlő bánásmód a politikai vélemény megfogalmazását

I. Bevezetés

Öt okból is azt gondoljuk, hogy fontos vizsgálni a jelen tanulmány tárgyául szolgáló politikai vélemény mint az Ebktv. szerinti védett tulajdonságot.

(i) A legfontosabb ok, hogy a jogvédő szervezetnél végzett napi munkánk során az elmúlt egy-két évben elkezdtek megsokasodni azok az ügyek, amelyek arról szólnak, hogy a jogalanyokat a politikai véleményük alapján diszkriminálják. Az általunk tapasztalt sérelmek igen sokfélék: van, akit csak kizárnak egy Facebook oldalról, de van, aki vélelmezhetően a politikai véleménye megfogalmazása miatt veszíti el az állását. Az azonban közös minden esetben, hogy ha a jogalany megfogalmazza valamilyen politikai véleményét őt e miatt eltérő súlyú joghátrány éri. Látjuk a társadalmi szempontból is káros folyamatokat, így azt gondoljuk, hogy nagyon fontos gondolkodni a témáról.

(ii) Mikor az ügyeinkhez jogtudományi háttértudást keresünk, nem igazán találunk. Olyannyira nincsen ugyanis a politikai véleménynek mint védett tulajdonságnak jogtudományi irodalma Magyarországon, hogy már a fogalom értelmezésénél is alapvető problémákba ütközünk. Bízunk abban, hogy a mostani szövegünk elindíthat egy olyan gondolkodást, amelynek a végén kiérlelt koncepciók születnek majd, amelyeket vissza lehet csatornázni a joggyakorlatba.

Nagyon lényeges szempont, hogy valószínűleg azért nem találtunk megfelelő szakirodalmi alapot ehhez a kérdéshez, mert az általunk is vizsgált megszólalásokat a legtöbbször talán a szólásszabadság felől közelítenék meg. Azonban, ahogyan be kívánjuk mutatni, ezeknek a megszólalásoknak van egy egyenlő bánásmód tartalma is. Ha a megszólalások a megszólalók lényegi, megváltoztathatatlan vagy csak az egyéntől el nem várhatóan megváltoztatható politikai véleményét tükrözik, akkor valójában kettős védelem – a szólásszabadság védelme és az egyenlő bánásmód követelménye – is megilleti ezeket. Tanulmányunkban arra szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy pont e miatt a kettős védelem miatt lenne nagyon fontos annak a meghatározása, hogy miben áll pontosan a politikai vélemény mint Ebktv. szerinti védett tulajdonság mibenléte.

(iii) Nem csak jogtudományi tudás, de érdemi bírói joggyakorlat sem áll rendelkezésre támpontként. Az elemzésünkben érintett ügyek közül csak egy olyan van, amellyel kapcsolatban született bírói döntés. Ezt természetesen bemutatjuk. Tudomásunk szerint azonban a kérdéssel kapcsolatban nem született alkotmánybírósági döntés sem, illetve nincsen

³⁵⁶ Az elemzés kapcsán fontos kiemelni, hogy a szerzők a Társaság a Szabadságjogokért jogászai és az elemzett ügyeken maguk vagy kollégáik dolgoztak, illetve adtak ahhoz a jogkereső polgároknak tanácsot. Az elemzett ügyek már mind jogerősen lezárultak és van közöttük olyan, amely a szerzők által is támogatott érvelésnek megfelelően dőlt el, de van olyan is, amely nem. A szerzők a számukra kedvező döntéseket is objektív kritika alá vonják, ugyanis az elemzés célja nem az ügyek „megnyerése” a jogorvoslati úton kívül, hanem a bevezetőben megfogalmazottak szerint a politikai vélemény mint Ebktv. szerinti védett tulajdonság körülhatárolása.

olyan releváns rendes bírói gyakorlat sem, amelyet az Egyenlő Bánásmód Hatóság (EBH) maga hivatkozna a döntéseiben. A munkaügyi perekben esetlegesen kialakuló és sporadikusan ide kapcsolódó gyakorlat vizsgálata viszont nem képezte az elemzésünk tárgyát.³⁵⁷

(iv) A politikai polarizáció az egész világban erősödött az elmúlt években, évtizedekben. Ez komoly veszélyt jelent a demokráciák működésére.³⁵⁸ Demokratikus alapon azt feltételezzük, hogy a viták elfojtása, a vitapartnerek politikai vélemény alapú diszkriminációja vagy a más politikai véleményen lévők egyéb módon történő elhallgattatása csak ronthat egy politikai közösség demokratikus működésén. Emiatt nem csak definiálni és megérteni szeretnénk a politikai véleményt, mint védett tulajdonságot, hanem a magunk eszközeivel – a jogalkotó szándékával megegyezően – fel is kívánunk lépni az ezen alapuló hátrányos megkülönböztetéssel szemben. Ehhez viszont szükséges, hogy megbízható fogalmi keret álljon a rendelkezésünkre.

(v) Az előző ponttal szoros összefüggésben kell megállapítani, hogy az Internetre terelődött kommunikáció, a közösségi médiában megfogalmazott vélemények egyre nagyobb jelentőséget töltenek be a közéletben. Ma már minden politikusnak, önkormányzatnak és a legtöbb állami intézménynek van hivatalos Facebook oldala, ahol az oldalakat működtetők napi szinten tesznek közzé tartalmakat. A közösségi média platformokat hivatalos intézmények, köztisztviselők is használják, például tájékoztatás céljából, az ott megjelenő vélemények tekintetében pedig egy politikus vagy egy önkormányzat hivatalos fiókja más megítélés alá esik, mint azoké, akik magánszemélyként használják a platformot.³⁵⁹ Az ezekhez hozzászóló, az ezekre reagáló több tízezer, százezer polgár napi szinten kerülhet olyan helyzetbe, hogy a politikai vélemény miatti diszkrimináció okán nem fogalmazhatja meg minden felületen a politikai véleményét, még akkor sem, ha azt nem jogsértő módon tenné. Az Internet fejlődése és elterjedése így a vizsgált témánkat a mindennapi élet szerves részévé tette. Emiatt különösen aktuális, hogy végre tudományos igényességgel is gondolkodjunk arról, hogy mi is az a politikai vélemény, amit az Ebktv. védeni rendel.

II. Az egyenlő bánásmód és a politikai vélemény

Az egyenlő bánásmód elvének gyökereit kutatva hamar eljuthatunk a Francia Köztársaság alkotmányának 2. cikkében foglalt „*Liberté, Égalité, Fraternité*” mottóig. A mottó a Nagy Francia Forradalom „Szabadság, Egyenlőség, Testvériség vagy halál” jelmondatából került az alkotmány szövegébe. Jól mutatja ez az összefüggés, hogy milyen fontossággal bír a törvény előtti egyenlőség, mint politikai eszme a világtörténelemben. Természetesen lehetne ennél mélyebben is kutakodni, de valahol meg kell húznunk a kezdő vonalat.³⁶⁰

³⁵⁷ A kézirat lezárásakor még nem lehetett tudni, hogy a 2020. évi CXXVII. törvény rendelkezései értelmében 2021. január 1-jétől az EBH feladatait az alapvető jogok biztosa veszi át.

³⁵⁸ Sok politikatudományi, szociológiai mű tárgyalja ezt. Lásd például: KÖRÖSÉNYI András: „Political polarization and its consequences on democratic accountability” *Corvinus journal of sociology and social policy* 2013/2. 3-30.

³⁵⁹ KOLTAY András: „A social media platformok jogi státusa a szólásszabadság nézőpontjából” media-tudomany.hu/archivum/a-social-media-platformok-jogi-statusa-a-szolasszabadsag-nezopontjabol

³⁶⁰ Lásd ehhez: BIHARY László et al.: *Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény magyarázata* (Budapest: Másság Alapítvány 2006) 7.

Az európai közösségek történetének jogában az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó Római Szerződés már 1957-ben rögzítette az egyenlő munkáért egyenlő bér elvét. Ennek az elvnek a célja az volt, hogy az azonos munkakörben dolgozó nők és férfiak azonos bérezésben részesüljenek.

Ezt követően az unió másodlagos jogába³⁶¹ is fokozatosan beszivárgott³⁶² a diszkrimináció tilalma.³⁶³ Az óceán túlsó partján is ezzel a jogfejlődéssel párhuzamosan alakult ki a diszkrimináció tilalmának szabályozása, nyilván nem teljesen függetlenül az Egyesült Államok rabszolgatartó múltjára adott polgárjogi reakcióktól.³⁶⁴

A magyar jog természetesen inkább az európai gyökerekre támaszkodik. Sőt, az Ebktv. tervezetének indoklásából az derül ki, hogy a jogalkotó sokkal inkább a saját belátása alapján – és nem a nemzetközi jogból okulva vagy nemzetközi kötelezettség hatására – döntött úgy, hogy megalkotja az egyenlő bánásmód garanciáit. Persze az Európai Unióhoz való csatlakozásunk miatt is fontos volt a 2003-ban elfogadott egyenlő bánásmódról szóló törvény³⁶⁵, de a jogszabály indoklása mégiscsak a megelőző magyar alkotmányos gyakorlatból vezeti le a törvény megalkotásának szükségszerűségét. Ugyanis, ahogyan az AB már 1992-ben kifejtette:

„az állam mint közhatalom s mint jogalkotó köteles egyenlő elbánást biztosítani a területén tartózkodó minden személy számára. Ebben az összefüggésben nem tehet különbséget közöttük faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerint. Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt tilalom nem csak az emberi, illetve az alapvető állampolgári jogokra irányadó, hanem e tilalom - amennyiben a különbségtétel sérti az emberi méltósághoz való jogot - kiterjed az egész jogrendszerre” (61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280-281.).

A politikai vélemény már a Magyar Köztársaság Alkotmánya 70/A. § (1) bekezdése szerint is védett tulajdonság volt, ezért került be ilyenként az Ebktv. katalógusába is. Az Alkotmány Jogtár-kommentárja nem számol be ugyan róla³⁶⁶, de a rendszerváltás alkotmányába a politikai vélemény alapú megkülönböztetés tilalma feltehetően az EJEE 14. cikkéből szivárgott be, amely szerint *“a jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti*

³⁶¹ „Kúriai Joggyakorlat-elemző Csoport - Az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatos munkaügyi bírósági gyakorlat Összefoglaló vélemény”

www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney_-_egyenlo_banasmod.pdf 8.

³⁶² KAZUSKA Melinda: „A diszkrimináció tilalma az Európai Unióban” *Publicationes Universitatis Miskolcensis. Sectio Juridica et Politica* 2011/ Tomus XXIX/1. 209–227.

³⁶³ Lásd ehhez angol nyelven: Fundamental Rights Agency (FRA): „Handbook on European non-discrimination law” fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-handbook-non-discrimination-law-2018_en.pdf 20-23.

³⁶⁴ John J. DONOHUE III: „The Law And Economics Of Antidiscrimination Law” *Nber Working Paper Series* 2006/No. 11631 www.nber.org/papers/w11631.pdf 2-5.

³⁶⁵ Ez a törvény implementálja többek között a faji egyenlőség irányelvet és a nemi egyenlőség irányelvet.

³⁶⁶ BALOGH Zsolt et al.: *Kommentár a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvényhez* (Budapest: Wolters Kluwer 2003).

vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani”.³⁶⁷

Az EJEE az európai alapjogi jogfejlődés gerince. Az eredeti 1950-es szövegben biztosított jogok az 1920-40-es évek társadalmi szörnyűségeinek következményeként találtak az Egyezmény által védelemre. Így, a jogtörténeti előfutárok jelentőségét is hangsúlyozva, azt mondhatjuk, hogy a hatályos anti-diszkriminációs jogban a politikai vélemény mint védett tulajdonság elsődlegesen a második világháborúban és az azt megelőzően történt társadalmi szörnyűségek miatt szerepel. A politikai vélemény alapú megkülönböztetés megengedése ugyanis könnyen elvezethet bármely demokrácia halálához. Többnyire persze ezekből a folyamatokból a gyűlöletbeszéd korlátozását szokták levezethetni, de ezzel párhuzamosan megjelent a jogfejlődésben politikai vélemény védelmének fontossága is. E helyütt ez utóbbit szeretnénk hangsúlyozni.

Az EJEE-ben a „politikai vagy egyéb vélemény” tehát a védett tulajdonságok között szerepel, azonban szemmel láthatóan kitűnik a fenti felsorolásból. A többi védett tulajdonsággal ellentétben itt nem egy pontosan körülhatárolható kategóriáról, hanem inkább egy szubjektív értelmezésre alapot adó fogalomról van szó. Amíg pl. egy személy neme, bőrszíne, vagy nyelve az elmúlt időkig nem szorult különösebb jogértelmezésre, addig ugyanez nem mondható el a véleményről. Sajnos a nemzetközi jogirodalomban nem találunk ehhez megfelelő támpontot. Habár az EJEE-ben a „politikai vagy más vélemény” kifejezetten védett tulajdonságként szerepel, az uniós jogban a megkülönböztetésmentességi irányelvek nem sorolják a védett tulajdonságok közé. Az EJEB és kisebb részben az EUB jogértelmezésével foglalkozó *Kézikönyv az európai megkülönböztetésmentességi jogról* című kötet 2018. évi kiadása (a továbbiakban: Kézikönyv) megemlíti a politikai véleményt mint az EJEE által védett tulajdonságot, azonban nem foglalkozik annak szempontrendszerével, mércéjével és arról sem ír külön, hogy miben különbözik egymástól a *politikai* és a *más* vélemény”.³⁶⁸ A Kézikönyv bemutat néhány releváns EJEB ítéletet, amelyek közül jelen cikkben a *Virabyan kontra Örményország* ügyről érdemes néhány szót ejteni. Az örményországi ügyben a kérelmező, az egyik fő ellenzéki párt tagja, arról panaszkodott az EJEE 14. cikke³⁶⁹ és 3. cikke³⁷⁰ szerint, hogy nem megfelelően bántak vele, amikor őrizetben volt politikai véleménye miatt. Az EJEB megállapította, hogy a kérelmezővel kifejezetten kegyetlenül bántak, így megsértették a 3. cikket. Ugyanakkor, az ügyben bemutatott bizonyítékkal nem tudták igazolni, hogy a rossz bánásmód oka a politikai vélemény volt. Az EJEB ebben a döntésében hangsúlyozta, hogy ami a politikai véleményen alapuló diszkrimináció elleni fellépést illeti, azokban az esetekben,

³⁶⁷ Persze az Egyezmény csak az egyezményben biztosított jogok tekintetében garantálja az egyenlő bánásmódot, míg a magyar szabályozás általános tilalmat vezet be. www.echr.coe.int/Documents/Convention_HUN.pdf
Hozzá kell ehhez tenni, hogy a 12. kiegészítő jegyzőkönyvben ott van az általános diszkrimináció-tilalom és Magyarország 20 évvel ezelőtt alá is írta ezt a jegyzőkönyvet, de a ratifikáció még nem történt meg.
www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/177/signatures.

³⁶⁸ fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-handbook-non-discrimination-law-2018_hu.pdf 241.

³⁶⁹ A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, bőrszín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.

³⁷⁰ Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.

amikor a panaszos állítása szerint politikai véleménye miatt érte őt hátrányos megkülönböztetés, az államnak külön feladata, hogy minden ésszerű lépést tegyen a politikai indíték felfedezésére és annak megállapítására, hogy az eltérő politikai véleménnyel szemben tanúsított intolerancia szerepet játszott-e a jogsértésben. Amennyiben a hatóságok nem tesznek azért, hogy igazolják a lehetséges okozati kapcsolatot az állítólagos politikai indítékok és a kérelmező által elszenvedett támadás között, az az EJEE 14. cikkének megsértésének minősül.³⁷¹ Ebből a döntésből levonhatjuk azt a következtetést, hogy az állami hatóságoknak kötelességük segíteni a politikai véleményen alapuló diszkriminációs ügyekben az ok-okozati összefüggés feltárását, hiszen gyakran nincs egyszerű dolga annak, aki valószínűsíteni szeretné, hogy a hátrányos megkülönböztetésére valóban a véleménye - és nem valamely egyéb körülmény - miatt került sor. A Kézikönyv azonban nem nyújt segítséget annak eldöntésében, hogy milyen vélemények, kijelentések minősülnek az EJEE szerinti védett tulajdonságnak, ami - ahogy azt később látni fogjuk - súlyos gyakorlati problémákhoz vezet. Ennek ismeretének hiányában, ugyanis, rendkívül megnehezedik a politikai vélemény mint védett tulajdonság igazolása az antidiszkriminációs eljárásokban.

Ami a magyar joggyakorlatot illeti, szinte egyedül az Egyenlő Bánásmód Tanácsadó Testület 288/2/2010. (IV. 9.) TT. sz. állásfoglalása (a továbbiakban: TT állásfoglalás) foglalkozik a politikai vélemény értelmezésével. Ez az állásfoglalás a következőt tartalmazza az Ebktv. 8. § j) pontja szerinti tulajdonsággal kapcsolatban:

„Az Ebktv. 8. § j) pontjában védett politikai vagy más vélemény nem egy adott véleményre, hanem egy rendszerszintű, régebb óta fennálló és általában a tulajdonság lényegiségére felállított tesztnek megfelelő eszmerendszer megnyilvánulására vonatkozik.”

A TT állásfoglalás tehát a politikai vagy más vélemény mint védett tulajdonság jelentését „a tulajdonság lényegiségére felállított eszmerendszert” tükröző véleményekre szűkíti, amely egy igen megszorító jogértelmezés. Érdeemes megemlíteni, hogy az állásfoglalás egyébként az Ebktv. 8. § t) pontja szerinti *egyéb helyzet* meghatározásával foglalkozik, és csak érintőlegesen tér ki a *politikai véleményre* mint védett tulajdonságra, mellőzve annak indoklását, hogy milyen dogmatikai vagy elvi alapon jutott a fenti szűkítő értelmezésre.³⁷² Adós marad az állásfoglalás annak értelmezésével is, hogy miben tér el egymástól a *politikai*, illetve a *más* vélemény. A tapasztalat mégis azt mutatja, hogy ez a definíció képezi a magyar joggyakorlat alapját és visszaköszön az elérhető bírói döntésben is.

A hátrányos megkülönböztetés tilalma egy, mint fentebb láhattuk, az emberi méltósághoz kapcsolódó alapjogot garantál: az egyenlő bánásmódhoz való jogot. Eként pedig megközelíthető lenne a kérdés egy alapjogias, funkcionalista módon is: miért tilos a politikai

³⁷¹ *Virabyan v. Armenia*, Judgement of 2 October 2012, no. 40094/05.

³⁷² Az indoklás szerint az *egyéb helyzet* tekintetében a szűkítő értelmezés biztosítja, hogy az eljárás ne vezessen az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének megállapításához olyan esetekben, amikor az emberi méltóság általános sérelméről, rendeltetésellenes joggyakorlásról, vagy joggal való visszaélésről szól a jogvita. Ez azonban nem magyarázat a politikai véleményen alapuló diszkrimináció szűkítő értelmezésére, hiszen - ahogy azt később bemutatjuk - ebben az esetben egy sui generis szólásszabadság-védelmi szabályozás hiányában az egyetlen út a sérelem orvoslására az EBH eljárásával lehetséges.

vélemény alapú megkülönböztetés az emberi méltóság védelmében.³⁷³ Az elemzésünkben nem ezt az egyébként releváns kérdést szeretnénk feltenni, hanem azt, hogy mi olvasható ki a textusból? Mi lenne a jogállami válasz a meglévő szövegek alapján arra a kérdésre, hogy mit jelent a politikai vélemény? Természetesen a textualista válasz keresésekor sem tudjuk azonban negligálni az alapjogi szemléletet, de abban biztosak vagyunk, hogy az alapjogi funkció megkeresése csak hozzátehet ehhez a gondolkodáshoz.

III. Öt ügy az elmúlt évek gyakorlatából

Az eddigiekben áttekintettük, hogyan kerül a politikai vélemény azok közé a személyhez tapadó csoportképző tulajdonságok közé, amelyeket alkotmányosan tilalmazott megkülönböztetés alapjául használni. Láthattuk, hogy a magyar és európai jogfejlődésben mindenképpen konszenzus van arról, hogy nem összeegyeztethető a demokratikus jogállammal, ha az állam megengedi, hogy bárki a politikai véleménye alapján kerüljön megkülönböztetésre bizonyos helyzetekben.³⁷⁴ Ezzel kapcsolatban egyébként nem is merül fel kritika sem a joggyakorlatban, sem a jogtudományban. Viszont a politikai vélemény mibenléte egyáltalán nem egyértelmű. Politikai vélemény az, ha valaki támogatja az elektromos autókra kivetett ÁFA csökkentését? Politikai vélemény, ha valaki hisz az egyenlőség eszméjében?

Azt – néhány kivételes esettől eltekintve – könnyű megmondani, hogy kik a férfiak és kik a nők, azt is meg lehet mondani, hogy ha valaki idősnek látszik és nem fiatalnak, annak meghatározásával sem szokott gond lenni, hogy valakit a vallása alapján diszkrimináltak-e. Ahogyan viszont a következő öt ügyből láthatják majd az olvasók, azt nem mindig egyszerű meghatározni, hogy mi számít politikai véleménynek.

III.1. Nem politikai vélemény az önkormányzat intézkedésének kritizálása (EBH/475/4/2016)

III.1.1. Tényállás

Mára megszokottá vált, hogy az önkormányzatok (a hagyományos csatornák mellett) a Facebook-ot használják a helyi lakosok hivatalos tájékoztatására. Így van ez Sződliget község esetében is, ahol az ott lakókat érintő, a község igazgatásával kapcsolatos hírek, információk a „Sződliget, ahol jó élni” nevű Facebook oldalon kerülnek rendszeresen közzétételre. A polgármester által szerkesztett oldal nyilvános, az azon közzétett bejegyzéseket bárki láthatja és reagálhat rájuk.

Az EBH-hoz panasszal forduló személy egy helybéli lakos volt, aki rendszerint a Facebook-on követte nyomon önkormányzatának tevékenységét. 2016-ban hirdetmény jelent meg az önkormányzat által szervezett „elektromos és elektronikai hulladékbegyűjtő akcióról”. A

³⁷³ Ehhez lásd általánosságban: KOVÁCS Kriszta: *Az egyenlőség felé - A hátrányos megkülönböztetés tilalma és a támogató intézkedések* (L'Harmattan 2012).

³⁷⁴ Az Ebktv. a diszkrimináció tilalmát az állam és az állami szervek számára írja elő, illetve bizonyos jogviszonyok esetében a magánszemélyek számára is. Nem célja a tanulmánynak a hatály bemutatása, ahhoz lásd Ebktv. 4. § és 5. §. és PAP András László: „A Legfelsőbb Bíróság ítélete az Egyenlő Bánásmód Hatóság határozatának hatályon kívül helyezéséről: Zaklatásnak minősülhet-e egy polgármester rasszista megnyilatkozása?” *Jogesetek Magyarázata* 2012/1. 91-100.

felhívás szerint azok a környezettudatos polgárok, akik az akcióban részt kívántak venni, elektromos és elektronikai készülékeiket az óvoda előtti közterületre vihették. A kérelmező ehhez a bejegyzéshez a következő hozzászólást fűzte: *„Miért az óvodából kell szemétdombot csinálni? Nagyon jól megférne ott, ahol korábban volt, az önkormányzat előtt.”* Az oldal adminisztrátora a bíráló hozzászólást rövidesen törölte, majd megfosztotta a kérelmezőt attól a lehetőségtől, hogy további bejegyzéseket kommenteljen, illetve azokra reagáljon (pl. a „tetszik” vagy éppen a „mérge” gombbal).

Megkérdőjelezhetetlen volt, hogy a letiltás a kérelmező bíráló kommentjén alapult, hiszen a többi polgár hozzászólási joga ezután is biztosítva volt. Megállapítható volt az is, hogy a kérdéses Facebook oldal működtetője köteles megtartani az egyenlő bánásmód követelményét, mivel bizonyítást nyert, hogy azt a polgármester hivatalos minőségében eljárva szerkeszti. A kérdés az volt, hogy vajon a törölt hozzászólás az EBH szerint politikai véleménynek minősül-e, vagyis hogy a korlátozás az Ebktv. szerinti politikai vélemény miatti hátránynak számít-e.

III.1.2. A politikai vélemény az ügyben

A kérelmező az EBH előtti eljárásban azzal érvelt, hogy egy, a helyi önkormányzat lakosságot érintő döntését bíráló vélemény kétségtől politikai véleménynek minősül, ezért a polgármester intézkedése a véleménynyilvánítás szabadságát korlátozó, politikai véleményen alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősült. Hivatkozott az EBH egyik korábbi döntésére, amelyben a Hatóság amellett foglalt állást, hogy a helyi közéletben a politikai vélemény jelentése nem szűkíthető le pártpolitikai meggyőződésre, hanem szükségképpen magában foglalja a közügyekkel kapcsolatos meggyőződést is. Ezzel ellentétes jogértelmezés ugyanis *„kizárná az egyenlő bánásmód megsértésével szembeni védelmet a helyi közügyekkel kapcsolatos meggyőződés alapján történő hátrányos megkülönböztetések esetében, holott itt is politikáról van szó, az is politikai vélemény, ha valaki nem ért egyet a polgármester személyével vagy az önkormányzat döntéseivel”* [EBH/100/2014. sz. döntése].

Az EBH azonban ebben az ügyben arra az álláspontra jutott, hogy a kérelmező kritikus megjegyzése nem minősül politikai vagy más véleménynek, ezért a kérelmet elutasította. Határozatában úgy fogalmazott, hogy a kérelmező azon – egyetlen hozzászólásban megjelenő – véleménye miszerint úgy véli, hogy a hulladékgyűjtés helyszínéül az önkormányzat előtti terület jobban megfelel, mint az óvoda előtti, *“nem tekinthető valamely, a személyisége lényegi vonásaként értelmezhető eszmerendszer megnyilvánulásának, az minden komplexitást nélkülöz, annak politikai vagy más nézetrendszerrel való tágabb összefüggését kérelmező a hiánypótlásra adott válaszában sem igazolta. Egyetlen időben és térben szorosan behatárolt kérdésről van szó tehát, amely (...) az Ebktv. 8. § j) pontja szerinti védelemben nem részesül, azt a hatóság védett tulajdonságként nem fogadta el”*. A döntést az EBH a már korábban ismertetett TT állásfoglalásra alapozta, amely szerint a védett politikai vagy más vélemény nem egy adott ügyben fennálló véleményre, hanem egy rendszerszintű, régebb óta fennálló, és általában a tulajdonság lényegiségére felállított tesztnek megfelelő eszmerendszer megnyilvánulására vonatkozik.

A kérelmező az EBH döntésével szemben bírósághoz fordult, így ezen az ügyön keresztül lehetőségünk van röviden a bírói gyakorlatot is bemutatni. Az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adott és az EBH-t új eljárásra kötelezte, mert nem volt megállapítható, hogy az EBH milyen konkrét szempontok mérlegelése alapján jutott arra a következtetésre, hogy az Ebktv. 8. § j) pontja szerinti hátrányos megkülönböztetésre nem került sor.³⁷⁵ Az elsőfokú ítélet szerint okszerűtlen és nem kellően részletes a határozat indokolása a tekintetben, hogy a TT. állásfoglalás miért szolgál elegendő hivatkozással arra, hogy mellőzze az érdemi vizsgálatot a körben, hogy a felperes által kifejtett vélemény az Ebktv. szerinti politikai véleménynek minősül-e. A bíróság felszólította az EBH-t, hogy a megismételt eljárásban folytassa le az érdemi vizsgálatot és határozatát úgy indokolja meg, hogy az kellően alátámassza a következtetések okszerűségét és döntésének megalapozottságát. Az elsőfokú ítélettel szemben az EBH felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. A Kúria az EBH felülvizsgálati kérelmét alaposnak találta és az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, valamint a bíróságot új eljárásra utasította.³⁷⁶ A kúriai végzés szerint az EBH az alkalmazandó anyagi jogi jogszabályt, a rendelkezésre álló bírói gyakorlatot, valamint a TT állásfoglalást alapul véve a saját álláspontját kellőképpen megindokolta. Az elsőfokú bíróság ezután a megismételt eljárásban helyt adott az EBH értelmezésének és megállapította, hogy a kérelmező nem tudta igazolni a politikai vélemény mint védett tulajdonság fennállását.³⁷⁷ Antidiszkriminációs eljárás keretei között ugyanis a szólásszabadságnak nem bármely korlátozása vizsgálható, hanem csak azok, amelyek a személyiség lényegi vonásait tükröző véleményekhez kötődnek. A kérelmező véleménye viszont nem tekinthető ilyen véleménynek.

III.1.3. *A politikai vélemény meghatározásának kritikája*

Az EBH álláspontja szerint a politikai vagy más vélemény - mint védett tulajdonság - köre jóval szűkebb annál, minthogy minden helyi közüggyel kapcsolatos vélemény beletartozzon. Csakis azon vélemények sorolhatók ebbe a körbe, amelyek az ember személyiségének lényegi vonását érintik, és amelyek egy kialakított, komplex eszmerendszert tükröznek. Az EBH megszorító jogértelmezése azonban egyrészt nem vezethető le az Ebktv.-ből, másrészt arra a TT állásfoglalásban sem találunk ésszerű indokot. Láthatjuk, hogy bár a Kúria döntését követően az elsőfokú bíróság végül elfogadta az EBH indoklását, azonban a kérdésben a bíróságok álláspontja is megosztott volt.

Magából az Ebktv.-ből nem olvasható ki olyan jogalkotói cél, amely a védett tulajdonságok körét a személyiség lényegi, megváltoztathatatlan (vagy az egyéntől el nem várhatóan megváltoztatható) vonásait képző tulajdonságaira korlátozná. Ráadásul a 8. § felsorolásában külön helyet kapott a személy vélt vagy valós *egyéb helyzete, tulajdonsága vagy jellemzője* [Ebktv. 8. § t) pont]. Ez utóbbi esetben természetesen indokolt lehet egy szűkítő jogalkalmazói értelmezés, ellenkező esetben parttalanná válna azon “egyéb helyzetek és tulajdonságok” köre,

³⁷⁵ Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 29.K.34.461/2016/4.

³⁷⁶ Kúria Kfv.III.37.771/2017/4.

³⁷⁷ Fővárosi Törvényszék 19.K.700.038/2019/12.

amelyek valóban védett tulajdonságnak számítanak, ezáltal pedig a törvényi felsorolás is részben értelmét vesztené.

Önkényes leszűkítésnek tartjuk azonban azt, hogy a Hatóság egy régóta fennálló, összefüggő eszmerendszert, komplexitást vár el ahhoz, hogy egy kijelentést politikai véleménynek minősítsen. Egy olyan mércét állított fel ezzel az EBH, amely számos - hétköznapi értelemben kétséget kizáróan politikainak minősülő - véleményt kizár a védett tulajdonságok köréből. Általánosságban elmondható a közösségi oldalakról, így különösképpen a Facebook-ról, hogy azokat a felhasználók nem arra használják, hogy megosszák a nyilvánossággal az átfogó, komplex politikai nézetrendszerüket. Ez nem is elvárható abban az esetben, amikor valaki az önkormányzat intézkedését kritizálva szeretné kifejezni véleményét. Mégis azt eredményezi a jelenlegi gyakorlat, hogy hasonló helyzetekben gyakorlatilag ellehetetlenül a jogérvényesítés, ugyanis hiába állapítható meg a korlátozás jogszerűtlensége, ha az arra okot adó vélemény nem éri el az EBH-nak a személyiség lényegi vonásához kapcsolódó mércéjét. A problémát súlyosbítja, hogy nem létezik a magyar jogban egy olyan speciális szólásszabadság-védelmi szabályozás, amely biztosítaná azoknak a véleményeknek a védelmét, amelyek nem érik el az Ebktv. mércéjét, azonban a véleménynyilvánítási szabadság körébe tartoznak. Ez pedig ahhoz vezet, hogy nincs lehetőség a jogszerűtlenség orvoslására olyan helyzetekben, amikor nyíltan és nyilvánvalóan politikai alapon tiltanak el választópolgárokat attól, hogy hivatalos csatornákon bírálhassák megválasztott képviselőik tevékenységét, ha a bírálat nem tükrözött egy régóta fennálló, komplex eszmerendszert. Habár kétségkívül nem elvárható, hogy a jogrendszer hiányosságait az EBH pótolja, mintegy általános szólásszabadság-védő hatóságként, azonban - különösen az említett hiányosságok miatt - kiemelten fontos lenne az Ebktv. szerinti politikai vélemény jelenlegi megszorító értelmezésén tágítani, valamint kellő részletességgel lefektetni annak kritériumait, hogy a véleményük miatt diszkriminációt elszenvedő polgárok tisztában legyenek vele, hogy milyen esetekben fordulhatnak a Hatósághoz.

III.2. A Putyinhoz való viszony, mint politikai vélemény (EBH 93/8/2018)

III.2.1. Tényállás³⁷⁸

2017 augusztusában történt, hogy a Debreceni Egyetem díszpolgárává fogadta Vlagyimir Putyint, Oroszország elnökét. Ezt az eseményt széles társadalmi figyelem és vita kísérte, sokan a közélet szereplői közül is kifejezték nemtetszésüket, és kritizálták az egyetem e lépését. A Facebook oldalán az egyetem értékelését lehetővé tevő szavazás során egy társadalmi akció indult, melynek keretében az egyetem mint intézmény jelentős számú „1”-es értékelést, azaz a legrosszabbat kapta. Ezt követően a Debreceni Egyetem az értékelés lehetőségét eltávolította az oldaláról.

Az EBH-nál később panasszal élő, az egyetemen akkor szociológiát hallgató személy azt a szöveges megjegyzést tette közzé a Debreceni Egyetem Facebook falán, hogy “Nem adom hozzá a nevem.”.

³⁷⁸ SZABÓ Attila: „Eljárást indított az Egyenlő Bánásmód Hatóság a Debreceni Egyetem ellen” ataszjelenti.blog.hu/2017/11/26/eljarast_inditott_az_egyenlo_banasmod_hatosag_a_debreceni_egyetem_ellen

Az egyetem Facebook oldalán a hozzászólás alapvetően lehetséges volt bármely felhasználó számára, az nem volt általánosságban letiltva, ezért is fordulhatott elő, hogy a hallgató kommentelni tudott az oldalon. Ezt követően azonban az ő hozzászólási lehetőségét az egyetem adminisztrátora letiltotta, amely nyilvánvaló összefüggésben állt azzal, hogy a kérelmező is kritikával illette az egyetem döntését.

A többi felhasználó hozzászólási lehetőségét azonban nem tiltotta le az egyetem, pusztán azokét, akik negatív kritikát fogalmaztak meg a Putyin elnök díszpolgári címéhez kapcsolódó döntését illetően.

Az ügyben a korlátozás ténye nem volt vitatott. A legfontosabb kérdés az volt, hogy tekinthető-e olyan politikai véleménynek a hallgató által megfogalmazott és közzétett mondat, amelyet az Ebktv. védelmez.

III.2.2. *A politikai vélemény az ügyben*

A panaszos által az ügyben kifejtett érvelés alapján a megfogalmazott mondat, amelynek tartalma szerint ő nem adja a nevét (ti. nem ért egyet) az Orosz Föderáció elnökének Civis Honoris Causa címmel való kitüntetéséhez a következők szerint immanens része a politikai véleményének, identitásának.

- (a) A panaszos a bepanaszolt egyetem hallgatója, így egyetemi polgára volt. Az egyetem által adományozott cím szimbolikus értelemben minden egyetemi polgár nevében kerül adományozásra. Ez következik az adományozásban döntő szenátus összetételéből is, amelyben a hallgatók képviselői is jelen vannak és szavazni jogosultak. Ilyen módon a Civis Honoris Causa cím adományozása egy egyetemi, belső politikai kérdés, amely természeténél fogva érinti a kérelmezőt is. Ebben egyetemi polgárként lehet, hogy legyen politikai véleménye. Illetőleg, minden ilyen jellegű kérdésben megfogalmazott vélemény szükségszerűen politikai vélemény.
- (b) Magyarországnak az Orosz Föderáció elnökéhez fűződő viszonya napi politikai kérdés, ezt támasztja alá, hogy akkoriban számtalan cikk jelent meg a magyar politikai sajtóban mind a Debreceni Egyetem által történő Civis Honoris Causa cím adományozása vonatkozásában, mind az ezt kritizáló Facebook megjegyzések és értékelések, illetve azok korlátozása kapcsán. Amennyiben pedig az ügy napi belpolitikai kérdés, úgy az abban megfogalmazott vélemény politikai mivolta sem lehet kérdéses.
- (c) A napi politikai kérdéseken túl az Orosz Föderáció és annak államelnöke sokak számára az autoriter államberendezkedés szimbóluma volt akkoriban (és jelenleg is). Az ilyen típusú berendezkedések mellett vagy azokkal szemben való kiállás a politika lényegi részét képezi. Amikor a hallgató kritikát fogalmazott meg az egyetemmel szemben, akkor azzal azt is kifejezte, hogy nem szeretné, ha az ő politikai közösségei (a Debreceni Egyetem és Magyarország) a kitüntetett személy vezetése alatt álló Orosz Föderáció által megtestesített (vagy megtestesíteni vélt) értékek felé közelítenének politikai berendezkedés tekintetében.

A panaszos érvelése szerint e három politikai tartalom egyszerre sűrűsödött a rövid megjegyzésében, amit az egyetem, illetve a nevében és képviselőjében a Facebook

korlátozásról döntő személy sem érthetett félre. Éppen az vezette a kérelmezettet a kérelmező szólásszabadságának korlátozásához, egyben politikai vélemény alapú hátrányos megkülönböztetéséhez, vélte a panaszos.

Az EBH döntése sommásan csak annyit állapít meg, hogy a hozzászólás politikai jellegű és a hallgató politikai nézetrendszerének immanens részét alkotja.³⁷⁹

III.2.3. *A politikai vélemény meghatározásának kritikája*

Az EBH nem fordított nagy figyelmet ebben a döntésében a politikai vélemény mint védett tulajdonság dogmatikai megalapozása. Tulajdonképpen a panaszos érvelése alapján elfogadta a hatóság, hogy a közzétett vélemény a panaszos politikai nézetrendszerének immanens részét képezi és ezáltal az ő Ebktv. szerinti politikai véleményének tekinthető.

Az EBH elmulasztotta annak vizsgálatát, hogy a panaszos véleménye egy külső szemlélő számára *politikai* véleményként jelenik-e meg.

Az kétségtelen, hogy az ügyben vizsgált megjegyzés és az ügyben megvizsgált egyéb körülmények³⁸⁰ a panaszos véleményeként jelennek meg a külvilág számára. A kérelmében a panaszos ki is fejtette, hogy a megjegyzése miatt *politikai* vélemény. Az EBH-nak, álláspontunk szerint le kellett volna vezetnie, hogy ez a vélemény miért politikai természetű. Álláspontunk szerint nem csak azért, mert egy napi politikai természetű vitában foglal állást, hanem azért is, mert egy mélyebb eszmei jellegű politikai vitához (ti. a demokrácia vagy az autokrácia a kíváncsabb társadalmi, politikai berendezkedés) is okszerűen kapcsolódik, sőt a panaszos álláspontja elhelyezhető a kormány-ellenzék politikai dimenzióban is. Álláspontunk szerint e három közül bármelyik vagy ezek kombinációi megalapozzák a vélemény politikai jellegét.

III.3. A lakosság "iszlamisációjáról" való vélekedés: (vélt) politikai vélemény (EBH/323/V/2018)

III.1.1. *Tényállás*³⁸¹

2018-ban az Emberség Erejével – Cum Virtute Humanitatis Alapítvány egy rendezvényéhez szeretett volna termet bérelni a pécsi önkormányzat tulajdonában lévő Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft.-től, amely kérelmet a cég elutasította. Az ügy előzményeként elengedhetetlen bemutatni, hogy az emberi jogi neveléssel, különböző karitatív tevékenységekkel, illetve tanoda üzemeltetésével foglalkozó szervezettel szemben a város önkormányzata korábban többször is diszkriminatív jelleggel lépett fel. A támadások nyíltan vállalt indoka pedig nem volt más,

³⁷⁹ A határozat nyilvánosságra hozott összefoglalója elérhető: www.egyenlobanasmod.hu/hu/jogeset/ebh932018 (a link - feltehetően az intézményi átszervezés eredményeképpen - már nem elérhető).

³⁸⁰ A panaszos Facebook-oldalán található saját borítóképén az a felirat szerepelt, hogy „kell a CEU, kell a TASZ, hülye faszt”. Az EBH ezt a panaszos politikai véleményének részeként fogadott el. Lásd: www.egyenlobanasmod.hu/hu/jogeset/ebh932018.

³⁸¹ A határozat nyilvánosságra hozott összefoglalója elérhető: www.egyenlobanasmod.hu/hu/jogeset/ebh3232018 (a link - feltehetően az intézményi átszervezés eredményeképpen - már nem elérhető).

minthogy az alapítvány pályázati forrásokat nyert el a Soros György által létrehozott Nyílt Társadalom Alapítványtól. Mint ahogy arról a sajtó is részletesen beszámolt, a városi közgyűlés még 2017-ben elfogadott egy határozatot, melyben a karitatív szervezetet „Soros-féle kampányközpontnak” írta le, azt állítva róla, hogy a szervezet célja illegális migránsok betelepítésének elősegítése, és felszólította a pécsi polgárokat, vállalkozásokat, hogy ne adjanak neki bérbe semmilyen helyiséget.

Ennek az önkormányzati felhívásnak tett eleget a Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft. is, amikor elutasító válaszukban közölték: nem áll módjukban az alapítvány rendezvényeinek megtartása céljából a használatában és hasznosításában lévő ingatlanokat bérbe, vagy használatba adni a *Pécs Megyei Jogú Város Közgyűlésének 315/2017. (XII. 14.) sz. határozatára* (a fenti ismertetett határozatra), valamint arra hivatkozva, hogy az általuk képviselt, kulturális közfeladatokat ellátó nonprofit gazdasági társaság 100%-ban önkormányzati tulajdonban áll.

Ezzel nyilvánvalóan olyan helyzetbe hozták az alapítványt, hogy az másokkal szemben hátrányosabb helyzetbe került, hiszen nem tudott igénybe venni egy önkormányzati tulajdonú gazdasági társaság által nyújtott szolgáltatást. Míg rajta kívülálló bármely más szereplő igénybe tudta azokat venni korlátozás nélkül, hiszen az internetes oldalukon nyilvánosan hirdették a termék bérelhetési lehetőségét.

III.1.2. *A politikai vélemény az ügyben*

A cikkben bemutatott többi üggyel szemben fontos különbség, hogy itt nem egy konkrét politikai véleményt kifejező kijelentésében nyilvánult meg a védett tulajdonság, hanem a kérelmező *vélt* politikai véleményében. A közgyűlési határozatban foglaltak szerint Soros György és a hozzá kötődő szervezetek egy olyan ideológiai irányzatot képviselnek, amely migránsok tömeges betelepítésével Magyarország és Európa „iszlamizálását” tartja kívánatosnak, és a közvéleményt ennek elfogadása vagy támogatása irányába kívánja befolyásolni. A határozat azt a látszatot keltette az alapítványról, hogy az többek között politikai kampányközpontok létrehozásával és migránsok betelepítésével közvetlenül kíván beavatkozni Magyarország és Pécs politikai, ideológiai és kulturális viszonyaiba. Az alapítvány azáltal vált a társadalom egy jól körülhatárolható csoportjának részévé, hogy meglévő valós ideológiai elkötelezettségét egy a közgyűlési határozat által sugallt vélt másik gondolatsorral (a „Soros-tervvel” és a migrációpártisággal) köti össze a közvélemény, és e tulajdonsága miatt részesül hátrányosabb elbánásban.

Az EBH álláspontja szerint a lakosság összetételének és kulturális viszonyainak megváltoztatása közügy, az arról való vélekedés politikai vélemény, emellett tekintettel annak mind tartalmi, mind földrajzi dimenziójára, kellőképpen rendszerszintű is, így megfelel a már többször idézett TT. állásfoglalásban lefektetett kritériumnak is, ezért az Ebktv. 8. § j) pontja szerinti védett tulajdonság. Tekintettel arra, hogy az elutasító tájékoztatásban az önkormányzati cég a közgyűlési határozatra hivatkozik, a hatóság valószínűsítettnek tekintette azt is, hogy a közgyűlés álláspontját osztva a cég ugyanezen politikai véleményt tulajdonította a kérelmezőnek, mely - tekintettel arra, hogy attól a kérelmező elhatárolódik -, nem valós, hanem

vélt védett tulajdonság. Erre figyelemmel a Hatóság megállapította a jogsértést és elmarasztalta az önkormányzati tulajdonban álló céget.

III.1.3. *A politikai vélemény meghatározásának kritikája*

Az EBH helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a közgyűlési határozatban foglaltak (vélt) politikai véleménnyel ruházták fel a kérelmezőt, ezért az rendelkezett az Ebktv. szerinti védett tulajdonsággal. A Hatóság - bár röviden - de arra is kitért, hogy milyen mérce alapján jutott arra a következtetésre, hogy politikai véleményről van szó: az egyértelműen közügyre vonatkozott és – az EBH által támasztott elvárás szerint – kellőképpen rendszerszintű is volt, így megfelelt a TT állásfoglalás feltételrendszerének.

Ebben az ügyben is adós maradt azonban az EBH annak részletes indoklásával, hogy milyen szempontrendszer alapján ítéli meg, hogy egy adott vélemény „rendszerszintű-e”. A TT állásfoglalás szűkszavú értelmezése ugyan elegendő lehet az ehhez hasonló egyértelmű ügyek eldöntésében, viszont közel sem nyújt megfelelő támpontot olyan esetekben, amikor a politikai vélemény egy-egy konkrét kijelentésben mutatkozik meg. Sajnos nem egyedi eset, hogy a Hatóság az indokok részletes kibontását mellőzve egy véleményt vagy rendszerszintűnek minősít, ezzel beemelve a védett tulajdonságok körébe, vagy nem tart rendszerszintűnek, elutasítva a kérelmet. Abban az esetben pedig, ha a kérelmező maga sem érti, milyen alapon jut döntésre a Hatóság egy-egy ügyben, jelentős hátránnyal indul annak igazolásában, hogy rendelkezett-e az Ebktv. szerinti védett tulajdonsággal.

III.4. *Nem politikai vélemény: a polgármester felszólítása a parttalan vita abbahagyására (EBH/HJF/244/4/2020)*

III.4.1. *Tényállás*

2020. május 19-én a panaszos Budafok-Tétény Budapest XXII. kerületi polgármester hivatalos Facebook oldalán a következő szöveget tette közzé:

“Értem én, meg el is fogadom, hogy néha oda kell szúrni a másik oldalnak, de ez már majdnem mindennapos. Polgármester úr! Legyen szíves abbahagyni az értelmetlen csatározást és végezze a dolgát. Azt, amiért a választópolgárok fizetik önt.”

A szöveg annak közzététele után néhány perccel eltávolításra került a polgármester hivatalos Facebook oldaláról és ezt követően megszűnt a későbbi panaszos hozzászólási lehetősége, azaz elveszítette a lehetőséget arra, hogy újabb véleményt tudjon megjeleníteni a felületen.

Az ügy tényállása a közölt vélemény tartalmán és kontextusán kívül nagyon hasonló a III.2. pontban ismertetett ügyéhez, ezért a technikai körülményeket nem részletezzük.

III.4.2. *A politikai vélemény az ügyben*

A kérelmező arra hivatkozott, hogy a véleménye politikai vélemény, mivel ő a XXII. kerületi közéletben aktív polgárok csoportjába tartozik, és belső kötelességének érzi, hogy folyamatosan kritikával éljen a választott tisztségviselők felé, illetve, hogy számonkérje őket a tevékenységükkel kapcsolatban. Azt is rögzítette a kérelmében, hogy a demokráciában hívó

személyként elvárja a nyilvános, észérvekkel alátámasztott vitát és a transzparenciát az állami szervektől és tisztségviselőktől. Politikai véleményként hivatkozott a pártoktól független rendszerkritikus identitására is.

Az EBH megvizsgálta, hogy az érvelés alapján a kérelmező védett tulajdonsága a politikai vagy más vélemény, esetleg az egyéb tulajdonsága [Ebktv. 8. § t) pont] hatály alá tartozhat-e. A döntésnek az utóbbi kategóriával kapcsolatos része nem tárgya a jelen elemzésnek.

Az EBH a vélemény politikai véleményként való vizsgálata során hivatkozott – a már bemutatott – a hatóság mellett működött *Tanácsadó Testület 288/2/2010. (IV.9.) TT. sz.* megszorító állásfoglalására az egyéb helyzet meghatározásával kapcsolatban és kiemelte, hogy

*[...] az Ebktv. 8. § j) pontjában védett politikai vagy más vélemény nem egy adott ügyben fennálló véleményre, hanem egy rendszerszintű, régebb óta fennálló, és általában a tulajdonság lényegiségére felállított tesztnek megfelelő eszmerendszer megnyilvánulására vonatkozik.*³⁸²

Az EBH nem teljesen világosan vezeti le ebből az állásfoglalásból azt, hogy a kérelmező által hivatkozott tulajdonságai, mint rendszerkritikusság, demokratikus szemlélet, stb. nem (csak) egy konkrét ügyre vonatkoznak, ami kétségtelen. Ugyanakkor azt is kimondta az EBH, hogy ezek a tulajdonságok *“nem tekinthetők egy rendszerszintű, régebb óta fennálló, és általában a tulajdonság lényegiségére felállított tesztnek megfelelő eszmerendszer megnyilvánulásainak sem.”*

Az EBH szerint azért nem felelnek meg ennek a tesztnek, mert a magyar társadalom demokratikus berendezkedésű, így a nyílt, transzparens, észérveken alapuló vitát és a transzparenciát annak vélhetően minden (vagy legalább is majdnem minden) tagja elvárja, így nem definiálható olyan homogén csoport a társadalmon belül, amely ezeket az értékeket különösen magáénak érzi. Egy analógiával megvilágítva az EBH érvének lényegét: az nem tekinthető diszkriminációnak, ha valakit azért korlátoznak, mert ember. Egy demokráciában az nem tekinthető diszkriminációnak, ha valakit azért diszkriminálnak, mert demokrata. A demokrata lét egy demokráciában magától értetődik és nem megfelelő alapja a politikai vélemény alapú jogellenes megkülönböztetésnek.

III.4.3. A politikai vélemény meghatározásának kritikája

Csak megismételni tudnánk a III.2.3.-ban rögzített kritikát, melynek lényege, hogy a TT állásfoglalás megszorító megközelítésének jogszabályi és alaptörvényi háttere nem világos, így pedig a politikai vélemény megszorító értelmezése alaptörvény-ellenes, mivel nem átlátható módon szorít ki az Alaptörvény által védeni rendelt magatartásokat, személyeket a védelem köréből. Az átláthatóság hiánya pedig e tekintetben sérti a jogállamiságot, mint alkotmányos értéket.

³⁸² www.egyenlobanasmod.hu/en/node/239

(a link – feltehetően az intézményi átszervezés eredményeképpen – már nem elérhető).

Emellett kiemelést érdemel az ügyben egyrésről az, hogy a demokratikus berendezkedésben való hit Ebktv. szerint védendő politikai véleményként való el nem fogadása álláspontunk szerint téves. Ugyan Magyarország az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint egy demokratikus jogállam, de ez nem jelenti azt, hogy Magyarországon ténylegesen kizárólag a demokráciában hívó, a demokratikus politikai berendezkedést támogató személyek élnek. Egy 2020-ban készített nemzetközi összehasonlító kutatás szerint például Magyarországon a társadalom 12 százaléka kifejezetten egy olyan erős és döntésképes vezetőt látna szívesen, aki nem törődik az országgyűléssel vagy a rendszeres választásokkal.³⁸³ Ez alapján pedig semmiképpen nem mondhatjuk, hogy a magyar társadalom homogénnek tekinthető e politikai vélemény szempontjából. Sőt, a demokrácia objektív mércék szerinti magyarországi romlása³⁸⁴ miatt kifejezetten életszerű, hogy a demokráciát és a demokratikus értékeket támogató jogalanyokat hátrányosan megkülönböztetik és ebből következően az is, hogy őket mindenképpen megilleti az e megkülönböztetéstől való jogvédelem.

Másrészt egyébként az EBH önellentmondásba is keveredik akkor, amikor azt a talán legmélyebb meggyőződést, ami a demokrácia támogatására irányul azért nem tartja politikai véleménynek, mert az nem egy konkrét ügyre irányul. Éppen az átfogó, nem konkrét ügyre irányuló mivolta mutatja a mélységét és rendszerszerűségét. Mindamelllett az EBH-ban beérkező panaszban ez egy konkrét ügyre, egy konkrét véleménynyilvánítást követő korlátozásra tekintettel került elő, így pedig volt olyan konkrét ügy, amelynek kapcsán az EBH vizsgálhatta volna a rendszerszerű politikai véleményhez nyilvánvalóan kapcsolódó megkülönböztetést.

III.5. A sajtó közhatalommal szembeni rendszerszintű és kritikus hozzáállása, mint politikai vélemény (EBH/HJF/243/47/2019.)

III.5.1. Tényállás³⁸⁵

A PécsiStop hírportál eljárást indított a pécsi önkormányzattal szemben az EBH előtt, mert a hírportál gyakran kiszorult az önkormányzat sajtóeseményeiről. 2019-ben rendszeressé vált, hogy a PécsiStop nem tudósíthatott különféle helyi közügyekről. Vagy azért, mert a sajtóeseményről az önkormányzat eleve nem küldött értesítést a portálnak, vagy azért, mert - bár az eseményről a portál valahonnan tudomást szerzett - nem tudott belépésre feljogosító meghívót felmutatni. Így nem lehetett ott a portál újságírója például egy komoly késésekkel elkészült közút átadásán, azon a sajtótájékoztatón, amelyen a polgármester egy 130 milliós helyi zöldmezős beruházást jelentett be, ahogy azon a sajtótájékoztatón sem, ahol az alpolgármester az EMMI miniszteri biztosával a pécsi hajléktalanellátás színvonalának emelését méltatta. Mindeközben a városvezetéssel kevésbé kritikusnak mutakozó

³⁸³ GLOBSEC: „Voices of Central and Eastern Europe Perceptions of democracy & governance in 10 EU countries” www.globsec.org/wp-content/uploads/2020/06/Voices-of-Central-and-Eastern-Europe-read-version.pdf 13.

³⁸⁴ Freedom House: „Freedom in the World 2020” freedomhouse.org/sites/default/files/2020-02/FIW_2020_REPORT_BOOKLET_Final.pdf különösen a 14. oldalon található grafikon.

³⁸⁵ A tényállást ismerteti: TASZ: „Eljárást indít az EBH a pécsi önkormányzattal szemben, mert nem hagy tudósítani egy független hírportált” tasz.hu/cikkek/eljarast-indit-az-ebh-a-pecsi-onkormanyzattal-szemben-mert-nem-hagy-tudositani-egy-fuggetlen-hirportalt.

médiaszolgáltatókat az önkormányzat nem mulasztotta el meghívni ezekre az eseményekre, így például az önkormányzat tulajdonában álló PécsMa hírportál vagy az akkori kormánypárti városvezetéshez politikailag szintén kötődő Közép-Európai Sajtó és Média Alapítvány (KESMA) médiabirodalomhoz tartozó Baranya Megyei Hírportál egyaránt tudósíthatott róluk.

Az egyenlőtlen bánásmód miatt a PécsiStop más mediaszolgáltatókhoz képest komoly hátrányba került a helyi híversenyben. Számos alkalommal csak mások híradását követően, jelentős időbeli késéssel tudott beszámolni helyi közügyekről, ráadásul a közérdekű információk jelentős részét csak szűrőn (más mediaszolgáltatók szöveges vagy képi tudósításán) keresztül érte el. Ebből fakadóan nem tehetett fel saját kérdéseket, nem tudta elkészíteni saját fotóit, vagyis nem tudja megmutatni saját szemszögéből a jelentős helyi eseményeket. Ez súlyosan korlátozta a sajtószabadságot – vélte a panaszos sajtószerző –, hiszen ennek a jognak a lényegéhez tartozik, hogy egy médium a saját eszközeivel, a saját szerkesztési elvei alapján hozzon létre médiatartalmat.

A panaszos úgy vélte, hogy azért diszkriminálja őt a polgármesteri hivatal, mert kritikusan viszonyul a városvezetők döntéseihez: az önkormányzat működésének nemcsak pozitív oldalát mutatta meg, ahogyan azt a vele összehasonlítható helyzetben lévő sajtótermékek tették, hanem kifejezetten törekedett arra, hogy leleplezze és közérthetően kommunikálja a helyi hatalomgyakorlás visszásságait, ezzel segítve a közhatalmi döntések feletti társadalmi kontroll megvalósulását.

III.5.2. A politikai vélemény az ügyben

Az ügyben az EBH megállapította a politikai vélemény alapú diszkriminációt. Az EBH elfogadta a panaszosnak azt az érvelését, amely szerint az, független hírportálként küldetésének tartja, hogy folyamatosan nyomon kövesse a városvezetés döntéseit, intézkedéseit, leleplezze és közérthetően kommunikálja a helyi hatalomgyakorlás visszásságait, ezzel hozzájárul a közhatalmi döntések feletti társadalmi kontroll megvalósulásához, az eleven társadalmi, politikai vitához. A panaszos érvelése szerint e küldetésével összhangban rendszerszerűen kritikus volt a bepanaszolt szerv működésével szemben. Ez legerősebben abban nyilvánult meg, hogy az önkormányzathoz kapcsolódó vitatható döntéseket, gyakorlatokat bírálattal – nem egyszer éles hangnemű bírálattal – illetve, továbbá olyan tényekre, körülményekre is rámutatott, amelyek negatív irányba befolyásolhatták a bepanaszolt önkormányzat társadalmi megítélését. A panaszos szerint ez egy olyan rendszerszintű kritikus hozzáállásra mutat rá, amellyel összefüggésben érte őt a fent megnevezett hátrány.

Az EBH a határozata indoklásában elfogadta ezt az érvelést és így nem fordított nagy figyelmet arra, hogy a politikai vélemény mibenlétét illetve annak rendszerszerű jellegét részletesen maga is kifejtse. Az indokolásból csupán az derül ki, hogy a rendszerkritikus hozzáállás a panaszos részéről olyan közügyekkel kapcsolatos meggyőződés, amely nem pártpolitikai jellegű. Itt tehát a rendszerkritikusságot az EBH elfogadta politikai véleményként.

Ugyancsak elfogadta az EBH azt, hogy a kérelmező védett tulajdonsága lehet az ellenzéki kötődés. A kérelmező az eljárásban magáról nem állított ellenzéki kötődést, csupán annyit,

hogy kritikus a közhatalom gyakorlóival, így az EBH ezt csak mint az önkormányzat által vélt tulajdonságot állapította meg.

III.5.2. A politikai vélemény meghatározásának kritikája

Ez esetben nem tudunk releváns kritikára rámutatni. A rendszerkritikusság minden szempontból politikai nézetnek, véleménynek tekinthető. Az egyetlen olyan kritika, ami az ügyben ehhez kapcsolódóan felmerült, arra vonatkozott, hogy az EBH nem fejt ki, miért politikai vélemény a rendszerkritikusság. Nem is feltétlenül értelmezhető a részletes kifejtés nélkül helyesen ez a megállapítás, hiszen minden sajtóterméknek kritikusnak kellene lennie az általa bemutatott rendszerekkel kapcsolatban. Meggyőzőbb lett volna, ha a döntésben az EBH csak annyit állapít meg, hogy a bepanaszolt szerv ellenzékinak vélte a panaszost.

IV. Következtetések

Azt láthattuk, hogy a politikai vélemény mint védett tulajdonság az EBH gyakorlatában nem egységes, mert nem szilárdan körülhatárolt fogalom. A körülhatároláshoz és a politikai vélemény alapú diszkrimináció tilalmának érvényesítéséhez – a fent elemzett esetek alapján – a magunk részéről a következő hét következtetést vontuk le. Reményeink szerint ezek a megfigyelések nagyban hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a szólásszabadság által védett megszólalásokon belül felrajzolják azon megszólalások halmazát, amelyeket az Ebktv. alapján az egyenlő bánásmód követelményéért felelős állami szervnek is védelmeznie kell.

- (1) A politikai vélemény tágan vett értelmezését erősíti meg az EJEK gyakorlata is. Mint láthattuk, a *Virabyan kontra Örményország* ügyben azt állapította meg a Bíróság, hogy az államnak külön feladata, hogy minden ésszerű lépést tegyen a politikai indíték felfedezésére és annak megállapítására, hogy az eltérő politikai véleménnyel szemben tanúsított intolerancia szerepet játszott-e a jogsértésben. Amennyiben a hatóságok ennek nem tesznek eleget, az az EJEK 14. cikkében foglalt megkülönböztetés tilalma megsértésének minősül. Habár a nemzetközi jogban sem találtunk megfelelő támpontot a politikai vélemény fogalmának értelmezésére, azonban az EJEK gyakorlatából azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a hatóságoknak kifejezetten segíteniük kell a politikai diszkrimináción alapuló eljárásokban az ok-okozati összefüggések, a jogsértő lehetséges politikai motivációinak feltárását. Nem tulajdoníthatunk ennek különösebb jelentőséget, ha abból indulunk ki, hogy a magyarországi szabályozás szerint a diszkriminációs eljárásokban a kérelmezőnek amúgy sem szükséges bizonyítania a jogsértő lehetséges politikai motivációit, pusztán azt kell valószínűsítania, hogy i) hátrány érte vagy ennek közvetlen veszélye fenyegette, ii) rendelkezett (legalább a jogsértő feltételezése szerint) valamelyik védett tulajdonsággal. Releváns lehet azonban az EJEK megállapítása azokban az esetekben, ahol a hátrány egy olyan kijelentése miatt érte a kérelmezőt, amely - bár politikai véleményt fejez ki - de nem felel meg a TT állásfoglalásban megkövetelt rendszerszintűségnek (pl. az önkormányzat bírálata), tehát a védett tulajdonság valószínűsítése nehézségbe ütközne. Ezekben az esetekben azt tartanánk megfelelő gyakorlatnak, ha a Hatóság feladata lenne annak felderítése, hogy a diszkriminációra (pl.

az önkormányzat oldaláról való letiltásra) politikai alapon került-e sor, vagyis a jogsértő a kérelmezőt - akár vélelmezett - politikai véleménye miatt részesítette-e hátrányban.

- (2) Az EJEB gyakorlatával összhangban egy olyan hazai joggyakorlatot tartanánk megfelelőnek, amely éppen, hogy elősegíti azok jogérvényesítését, akiket politikai véleményük miatt ért hátrányos megkülönböztetés. Ennek pedig az egyik elengedhetetlen feltétele, hogy az Ebktv.-ben meghatározott politikai véleményt ne szűkítse le önkényesen a jogalkalmazó a rendszerszintű, a személyiség lényegi vonását érintő tulajdonságra. Ha valaki a politikai nézetei miatt veszíti el az állását, ha egy karitatív szervezet a politikai hovatartozása miatt nem talál termet rendezvényeinek megtartására, vagy ha egy helybéli lakost azért tiltanak le önkormányzatának hivatalos oldaláról, mert nem értett velük egyet, az ugyanúgy jogsértőnek minősül, akkor is, ha a politikai vélemény egy komplex, régóta fennálló eszmerendszert tükröz, és akkor is, ha egy konkrét, de politikai természetű ügyben alkotott véleményben nyilvánult meg.
- (3) Az EBH rendszerszinten összeálló és megfogalmazódó politikai véleményt vár el a jogalanyoktól, de azt nem vizsgálja, vagy legalábbis nem fejti ki az érvelésében, hogy miért, milyen okból nyilatkozott meg úgy az adott jogalany, ahogyan azt megtette. Ezzel két komoly probléma is van. Egyrészt nem minden jogalanynak van nagyon kiforrott, rendszerszinten összeálló, cizellált politikai véleménye. Naivitás elvárni a rendszerszintűséget, illetve ez szembe is megy az általános és egyenlő választójog demokratikus eszményével. Egy példával élve: ha valaki minden egyes politikusnak (liberálisnak, konzervatívnak, szociáldemokratának, kormánypártinak vagy ellenzékinak) egy darab vulgáris szót helyez el kommentként a Facebook oldalán vagy bármilyen szakpolitikai kérdéssel kapcsolatban elégedetlenkedik, akkor az az adott jogalany kritikai megnyilvánulása. Sem az EBH, sem az Ebktv. nem vitathatja el senkitől, hogy a közélethez hozzátett bármilyen megjegyzése az ő politikai véleménye.

Másrészt az is könnyen lehetséges, hogy egy nagyon felszínes nyilatkozat vagy cselekedet mögött egy mély és végiggondolt, rendszerszinten összeálló politikai meggyőződés húzódik. Példa erre a III.2.2. pontban bemutatott panaszosi érvrendszer. Látható ott, hogy a “nem az én nevemben...” megjegyzés mennyire mély és cizellált politikai véleményből fakad.

Az EBH nem mehet el ezek mellett, és ha olyan panasz érkezik be hozzá, amelyben a panaszos politikai véleményére hivatkozik, mint Ebktv. szerinti védett tulajdonságra, akkor az kell, hogy legyen a kiindulópont, hogy a jogalany, így élte meg a történeteket, tehát a jogalany politikai véleménye vagy az adott ügyben bemutatott vélemény vagy pedig van egy mélyebb rétege, amely felfejthető. Ha e kiindulópontból sem fejthető meg, hogy mi is a politikai vélemény az adott ügyben, akkor a panaszost szükséges e körben meghallgatni.

- (4) Súlyos problémának látjuk, hogy az EBH máig adós maradt annak a magyarázatával, hogy milyen jogelvek alapján jutott a jelen cikkben bemutatott megszorító jogértelmezésre. Sem magából az Ebktv.-ből, sem a jogalkotó akaratából nem vezethető le a politikai véleménynek olyan értelmezése, miszerint annak egy “régebb óta fennálló” és a “tulajdonság lényegiségét” tükröző eszmerendszerre kellene vonatkoznia. Az pedig nem

egy elfogadható megoldás, hogy a szigorú feltételeket önkényesen alkalmazzuk, és a törvényi felsorolás egyes elemeinél elvárjuk őket, a többinél pedig eltekintünk tőlük.

Ráadásul a vélemény - habár kétségkívül nem olyan egzakt kategória, mint mondjuk a nyelv vagy a nem -, egy viszonylag jól körülhatárolható fogalom. Azokat a megnyilvánulásokat, amelyek egy személy adott témában való értékítéletét fogalmazzák meg, véleménynek tekintjük. Politikai véleménynek pedig azok az értékítéletek számítanak, amelyek közügyre vonatkoznak. Természetesen ezt a leegyszerűsített definíciót lehet még tovább cizellálni, azonban úgy gondoljuk, hogy nem lehet pusztán a TT állásfoglalás szigorú tesztjére hivatkozva eldönteni, hogy egy kijelentés nem felel meg a politikai vélemény kritériumainak. Amíg a 8. § t) pontjában szereplő *egyéb helyzet, tulajdonság vagy jellemző* értelemszerűen okot adhat egy szűkítő értelmezésre annak érdekében, hogy ne terjesszük ki indokolatlanul a védett tulajdonságok körét - és ezáltal ne korlátozzuk szükségtelen mértékben az egyenlő bánásmód megtartására kötelezettek szabadságát -, addig a *politikai vagy más vélemény* esetében a szűkítő értelmezést nem indokolja semmilyen alkotmányos jogalkotói cél.

Ezt a szemléletet tükrözi az Ebktv. közérdekű igényérvényesítésre vonatkozó szabálya is, miszerint az ügyész, a hatóság vagy civil- és érdekképviselői szervezetek kizárólag akkor indíthatnak pert az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt, ha a jogsértés olyan védett tulajdonságon alapult, amely az érintett emberek személyiségének lényegi vonását érintette [Ebktv. 20. § (1) bekezdés]. Az egyetlen feltételezhető indoka annak, hogy a jogalkotó előírta ezt a szigorítást a közérdekű perek vonatkozásában az, hogy egyébként a védett tulajdonságoknak nem képezi fogalmi elemét a személyiség lényegiségére vonatkozás.

Összességében, elmondható, hogy az EBH által elvárt feltételrendszer önkényesen kizárja az egyenlő bánásmód védelméből azokat a politikai alapú megnyilvánulásokat, amelyek nem egy személy tulajdonságának lényegi elemeit tükrözik. Különösen a jelenlegi helyzetben - amikor a kommunikációnk egy számottevő része az interneten történik, és nem élvez *sui generis* jogi védelmet ennek a szabadsága - nem elfogadható ez a joggyakorlat.

- (5) Az EBH gyakorlata ellentmondásos, a III.4. fejezetben bemutatott ügy esetében éppen azért nem állapított meg jogsértést, mert nem elég konkrét az ügy, a többi ügy esetében pedig mindig rendszerszintű politikai véleményt keresett a hatóság. A konkrétum és a mély rendszerszintű meggyőződés egyszerre nem gyakran érvényesül.

A III.5. fejezetben ismertetett esetben az EBH megállapítja, hogy a rendszerkritikus attitűd egy politikai vélemény, míg a III.4. esetben kimondja, hogy nem az. Ezek a széttartó döntések nem könnyítik meg a jogkereső polgárok jogérvényesítését.

Álláspontunk szerint ezt feloldani a politikai szó nyelvtani értelmezésével lehetne.

A Magyar Nyelv Értelmező Szótára szerint a politika szó legtagabb jelentése: *A közösség sorsával törődő, foglalkozó, az állam ügyeiben részt vevő, irányító v. döntő szerepet játszó, közéleti tevékenység, a társadalom életének e tevékenység által meghatározott tere;*

*politikai élet.*³⁸⁶ A nyelvtani értelmezés alapján minden vélemény, amely az állam (és a helyi önkormányzat) ügyeire vonatkozik, az szükségszerűen politikai vélemény. E megközelítés segítene abban, hogy ne tűnjön esetlegesnek, mely vélemény túl konkrét vagy túl kevésé rendszerszintű ahhoz, hogy politikai vélemény legyen.

Azért is lenne fontos ez a – nem leszűkítő – megközelítés, mert a jelenlegi joggyakorlat azt eredményezi, hogy az olyan hátrányos megkülönböztetéseknek, amelyek nem “kellőképpen rendszerszintű” véleményeken alapulnak, nincsen jogi következménye, nem létezik jogorvoslati út azok orvoslására. Ez pedig ellentétes az Alaptörvény elvárásával és az EBH alapjogokat védeni hivatott szervként ezt nem hagyhatja figyelmen kívül az eljárásaiban.

- (6) Még ha el is fogadnánk a politikai vélemény szűk értelmezését, akkor is komoly jogalkalmazói problémát jelentene, hogy gyakran sem az EBH, sem a Hatóság döntését felülbíráló bíróságok nem indokolják meg részletesen, hogy mi alapján állapítják meg egy adott kijelentésről, hogy az politikai vélemény vagy, hogy nem az. Kizárólag a TT állásfoglalásra való hivatkozás - vagyis pusztán annak leírása, hogy egy vélemény kellően rendszerszintű-e vagy sem - súlyos jogbizonytalansághoz vezet. Természetesen az indokolás hiánya nem okoz gyakorlati problémát azokban az esetekben, amikor a Hatóság helyt ad a kérelemnek, elutasítás esetén viszont áthidalhatatlan nehézségek elé állítja az adott személyt. Ugyanis, ha a kérelmező nem érti, hogy mi alapján nem sorolták a véleményét a védett tulajdonságok közé, akkor a bíróság előtt sem tud megfelelően védekezni az EBH álláspontjával szemben. A megfelelő indokolás nem csak a felek jogorvoslatához való jogát könnyíti meg, hanem egyben biztosítja a bírósági és hatósági döntések legitimitását, hiszen ez alapján látják az érintettek - és egyben a külvilág - hogy jogszerűen, és önkényességtől mentesen született meg a döntés. Az indokolási kötelezettség megfelelő teljesítése ezen felül önmagában is értéket hordoz: “az emberi méltósághoz való jogból levezethető, hogy azok számára is érthetőnek kell lennie az ítéletnek, akiknek eljárási okokból már nincs lehetőségük jogorvoslat benyújtására. Egy demokratikus politikai közösség minden tagjának joga van tudni, hogy a közhatalmat gyakorló szervek milyen indokok alapján hoztak őt érintő döntést.”³⁸⁷

Az indokolási kötelezettség megszegésével az Ebktv. szellemével sem összeegyeztethető helyzet áll elő, hiszen ilyenkor a kérelmezőnek kell bizonyítania egy olyan absztrakt feltétel meglétét, amelyet a jogalkalmazó sohasem töltött meg tartalommal. Továbbá, ez az elvárás az Ebktv. bizonyítási szabályainak sem felel meg, vagyis annak, hogy a kérelmezőnek csupán valószínűsítania és nem pedig bizonyítania kell az őt ért hátrányt, valamint azt, hogy rendelkezett a 8. §-ban meghatározott valamely tulajdonsággal [Ebktv. 19. § (1) bekezdés].

Tanácsos lenne ezért a Hatóság döntéseinek részletesebb indoklása, amelyben bemutatják, hogy mit jelent pontosan a „kellőképpen rendszerszintű” vélemény, milyen mércét, milyen

³⁸⁶ BÁRCZI Géza, ORSZÁGH László: „A Magyar Nyelv Értelmező Szótára” mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezo-szotara/elolap.php.

³⁸⁷ BENCZE Mátyás – KOVÁCS Ágnes: „Nem foghat helyt” – Az Alkotmánybíróság az indokolási kötelezettség teljesítéséről real.mtak.hu/101785/1/nemfogathelyt.pdf - 2.o.

feltételeket kell elérnie egy adott (vitathatatlanul politikai) kijelentésnek ahhoz, hogy az az EBH előtt is érvényesíthető védett tulajdonságnak minősüljön. Azt gondoljuk, erre nem csak az elutasító határozatokban lenne szükség, hanem - a jogorvoslati jog gyakorlását közvetetten megkönnyítve - azokban is, amelyekben történetesen helyt adott a Hatóság a kérelemnek, hiszen ezekben is hasonlóan fontos lenne látni, mi az a szempontrendszer, ami alapján az EBH meghozza döntését.

- (7) A következő mércét ajánljuk az EBH figyelmébe: a politikai szó jelentése közéleti közéletre vonatkozó. Az EBH-nak azt kell megvizsgálnia, hogy az adott aktus (nyilatkozat, cselekedet, szimbólum használata, stb.) közéleti kérdésre vonatkozik-e. Ha arra vonatkozik, akkor meg kell állapítania a hatóságnak a politikai vélemény meglétét ugyanúgy, mint ha például ahogyan egy másik bórszínnel rendelkező személy esetében sem vonja kétségbe a szokásos bórszínél való eltérés tényét. Ha államszervezeti, önkormányzati ügyre vonatkozóan nyilatkozik meg valaki, akkor a politikai véleményének adott hangot. Álláspontunk szerint ennek sem a kéllő konkrétasága, sem pedig egy belső meggyőződési rendszerbe illeszkedése nem vizsgálható, hiszen ezek a vizsgálódások a fentiek szerint szükségszerűen önkényesek lesznek.
- (8) Jogvédő szervezetként³⁸⁸ mindezt úgy tudjuk alkalmazni, hogy továbbra is fokozottan figyelünk a politikai vélemény alapú diszkriminációra. A jogsegélyszolgálatunkon keresztül rendszeresen találunk meg bennünket ilyen ügyek és törekedni fogunk arra, hogy a bennünket megkeresők számára a fentiek szerinti erős érveket adhassunk.

Emellett, a stratégiánkba is vágó ügyekben akár bíróság elé is visszük azokat az EBH döntéseket, amelyek megszorítóan értelmezik a politikai vélemény fogalmát. A stratégiánkba vághat minden olyan ügy, amikor állami szervek képviselői önkényesen, pusztán a politikai véleményük alapján korlátozzák a közösségi médiát felhasználók politikai véleményét.

Végső soron a jogértelmezés a legfelsőbb bírói fórumokra, várhatóan az Alkotmánybíróságra hárul. Reméljük, hogy lesz olyan stratégiai per, amelyben a jelen elemzésben kifejtetteket e fórum előtt is elmondhatjuk majd annak érdekében, hogy Magyarországon senkit ne érhesen hátrányos megkülönböztetés, aki más emberek emberi méltóságát tiszteletben tartva szól hozzá valamely közügyhöz.

³⁸⁸ A szerzők a Társaság a Szabadságjogokért Politikai Szabadságjogi Projektjének jogásza.